

بررسی تاثیر روش های مدیریتی کلاس و تاثیر روش تدریس بحث گروهی در میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

منصور رستمی¹، محمد آبسالان²

¹ دانشجوی رشته ی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید مدرس استان ایلام

Mansour.uniq@gmail.com

² دانشجوی رشته ی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید مدرس استان ایلام

mohammadabsalan7979@gmail.com

چکیده

مدیریت کلاس هنر به کاربردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارتهای کلاسداری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مطلوب مورد نیاز دانش آموزان و جامعه گرچه کارایی معلم براساس، نگرش نیت و شخصیت از یک سو و همه جانبه بودن او بر اساس مهارت در توانمندسازی دانش آموزان از سوی دیگر سنگ بنای مدیریت کلاس درس است اما معلم به مهارتها و فنونی سازمان دهنده نیاز دارد تا شرایط بهینه ای را برای تحقق یادگیری خلق کند. ، تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر مهارتهای اجتماعی و..... هدفهای خود را تعیین و برای رسیدن به آنها برنامه ریزی کنند تفکر عمیق و خلاق داشته باشند یادگیری خود را پیگیری کنند برای مسائل زندگی روزمره راه حل هایی بیابند، اعتماد به نفس خود را افزایش دهند و هیجانانگیزان را کنترل کنند انگیزش درونی و تحمل دیدگاه های همکلاسی های خود را داشته باشند با دیگران از جمله با کسانی که از نظر فرهنگی و قومی با آنان تفاوت دارند به طور مؤثر همکاری کنند. روش تدریس بحث گروهی میتواند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را افزایش دهد. عوامل مختلفی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر گذارند که بررسی تک تک آنها از توان یک مقاله خارج است ، امید است با انجام پژوهش های این چینی در راه اعتلای کیفیت تحصیل دانش آموزان قدم های خوب و موثری برداشته شود.

واژه های کلیدی

مدیریت کلاس، روش تدریس بحث گروهی، پیشرفت تحصیلی

مقدمه: مدیریت یعنی هنر انجام دادن کارها به وسیله ی دیگران (فالت) در این تعریف رفتار آموزانه معلم و همچنین خود محوری وی مورد انتقاد قرار میگیرد با توجه به این تعریف معلم بایستی یک راهنمای خوب باشد ولی کارها توسط خود دانش آموز انجام شود و آنها در امر یادگیری فعال باشند. بدیهی است که هر چه مشارکت دانش آموزان در فعالیتهای کلاسی و امر یادگیری بیشتر باشد رشد مهارتهای گوناگون در آنان بیشتر میشود و متکی به خود میگردند و اعتماد بنفس در آنان رشد میکند. باید در نظر داشت که این تعریف در کلاسهایی که فراگیران دوران کودکی را طی می کنند، دارای کاربرد زیادی نیست در مقطع ابتدایی پیش از آنکه معلم به کودکان آموزش دهد بایستی عمدتاً خود، برنامه ریز بوده و اهداف آموزشی را دنبال کند زیرا با توجه به ویژگیهای خاص کودکان اولامتکی به دیگران بوده و ثانیاً کم تجربه می باشند، این وظیفه به معلم برمی گردد در حالی که آموزش بزرگسالان به دلیل اینکه آنان در امر برنامه ریزیهای درسی و کلاسی، از اهمیت زیادی برخوردار میگردد با توجه به موارد فوق در آموزش دورههای بالاتر لازم است، فراگیران خود در امر یادگیری مشارکت داشته باشند در تعریف دیگر مدیریت کار کردن با افراد به وسیله اعضای گروهها برای تحقق اهداف سازمانی بیان شده است (پرداختچی، ۱۳۷۲). صفوی (۱۳۷۲) مدیریت کلاس درس را، رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه درسی، سازماندهی مراحل کار و منابع سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کارایی نظارت بر پیشرفت دانش آموزان و پیش بینی مسایل بالقوه می داند. رثوفی (۱۳۷۷) مدیریت کلاس درس را این گونه تعریف میکند: کند مدیریت کلاس عبارت است از هنر به کاربردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارتهای کلاسداری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مطلوب مورد نیاز دانش آموزان و جامعه گرچه کارایی معلم براساس، نگرش نیات و شخصیت از یک سو و همه جانبه بودن او بر اساس مهارت در توانمندسازی دانش آموزان از سوی دیگر سنگ بنای مدیریت کلاس درس است اما معلم به مهارتها و فنونی سازمان دهنده نیاز دارد تا شرایط بهینه ای را برای تحقق یادگیری خلق کند (تاج الدین، ۱۳۸۲). مهمترین دغدغه ی معلمان مبتدی از اداره ی کلاس و یا به تعبیری مدیریت اداره ی کلاس درس ناشی می شود. برقراری نظم و کنترل کلاس و تدریس موفق مجموعه نگرانیهای این گونه معلمان است. بنابراین آگاهی از مفهوم مدیریت کلاس و راهبردهای آن راهی برای رفع این نگرانی هاست در تعریف مدیریت کلاس درس گفته شده است مدیریت کلاس درس ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری است. بر این اساس میتوان استنتاج کرد مهارتهای مدیریت کلاس درس سنگ بنای کل موفقیت در تدریس است این امر به ویژه در کلاسهای درس مدرسههای ایران که مملو از دانش آموزانی است که گاهی شمار آنان بالاتر از حد استاندارد است از اهمیت ویژه ای برخوردار است. باتوجه به این که وظیفه اصلی آموزش و پرورش، تربیت معلمان برای هدایت و انسان سازی است و این امر مستقیماً به دانش آموزان یک جامعه برمی گردد لازم است تا این قشرعظیم در جامعه بیشتر تحت تعلیم و تربیت قرارگیرند و متقابلاً معلمان نیز با بهره گیری از آخرین شیوه های تدریس آنها را درآموزشگاهها به کارگیرند و درجهت افزایش بهره دهی و بهره وری تعلیم و تربیت کوشا باشند. مدیریت کلاس را مجموعه ای از برنامه ریزیها و اقداماتی تعریف می کنیم که معلم برای اطمینان یافتن از اثربخشی و کارایی یادگیری در کلاس انجام می دهد. به دیگر سخن مدیریت کلاس درس به مفهوم ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری است. (اسکریونر، 1994). مدیریت کلاس درس عبارت از رهبری کردن امور کلاس درس از طریق: تنظیم برنامه درسی، سازماندهی مراحل کار و منابع، سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کار نظارت بر پیشرفت دانش آموزان و پیش بینی مسایل با لقوه است. (صفوی، 1372). تعریف دیگری از سازماندهی و مدیریت کلاس وجود دارد که میتوان از آنها در رهبری کلاس درس، با تکیه بر بعد انسانی آن چنین تعریف کرد: مدیریت کلاسی عبارت است، از هنر به کار بردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارت های کلاس داری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مورد نیاز و جامعه

اهمیت و ضرورت مدیریت و انضباط کلاس بدون شک به منظور تدریس و نیل به اهداف آموزش و پرورش، وجود شرایطی لازم می باشد، از جمله این شرایط می توان به نظم حاکم بر کلاس به عنوان فاکتوری مهم اشاره نمود، زیرا کلاسی که در آن اولین گام یادگیری (یعنی نظم و انضباط و مشارکت در فعالیت و جلب توجه فعال شاگردان) اعمال نگردد، به یقین نتایج مطلوبی نخواهد داشت. روش های کلاس داری و نظم کلاس در ایجاد انگیزه برای یادگیری دانش آموزان بسیار موثر می باشد. براین اساس، می توان استنتاج کرد که مهارت های مدیریت کلاس درس سنگ بنای کل موفقیت در تدریس است. این امر به ویژه در کلاس های درس در ایران که مملو از دانش آموزانی است که گاهی شمار آنان بالاتر از حد معمول تن می رسد، از اهمیت حیاتی برخوردار است. توانایی اداره کلاس و ایجاد رفتار مطلوب در دانش آموزان، بخش مهمی از کار هر معلم و کلاس وزمینه مناسبی برای یادگیری است. معلم به مهارت ها و فنونی سازمان دهنده نیاز دارد تا شرایط بهینه ای را برای تحقق یادگیری خلق کند. به نظر می رسد معلم برای اداره مطلوب و منظم کلاس درس به دو مهارت نیاز دارد: 1_ برقراری ارتباط مؤثر و مثبت با دانش آموزان و 2_ مدیریت کلاس. این دو مهارت باعث تسهیل امر آموزش و کاهش رفتارهای نامطلوب دانش آموزان می شود. یکی از عواملی که امروزه معلمان، مدیران و سیاست گذاران آموزش و پرورش به عنوان موضوعی مهم و اساسی بدان توجه دارند، عامل مدیریت کلاس است. انتخاب روش صحیح مدیریت کلاس درس و سازمان دهی، آن از علائم موفقیت معلم به شمار می آید. انتخاب هرگونه شیوه ی مدیریتی به سبک تدریس و هدف های معلم بستگی دارد معلمان با به کارگیری روش مدیریت مناسب کلاس درس خود میتوانند در پرورش مهارت های، اجتماعی خلاقیتها و توانایی های دانش آموزان نقش مهمی داشته باشند و مشکلات انضباطی کمتری در کلاس خود مشاهده کنند اداره کردن چنین محیطی نیازمند تصمیمات آتی و اقدامات سریع و مداوم است و به مهارت های خاص مدیریتی و گاهی تلفیق از چند روش مدیریتی نیاز دارد در این جا سه روش مدیریت کلاس درس ارائه می شود هرگنهن والسون (۱۳۸۷). روش رفتارگرایانه رویکرد رفتارگرایانه به این نکته تأکید دارد که معلم باید تصمیمی اتخاذ کند تا در کلاس درس او مشکلی به وجود نیاید از آغاز سال تحصیلی معلم موظف است قوانین و مقررات کلاس درس را وضع کند. دانش آموزان نیز موظف اند آن قوانین را اجرا کنند فرایند تقویت از طریق پاداش دادن به رفتارهای مطلوب و پس گرفتن امتیاز در صورت بروز رفتارهای غیر مطلوب در این روش مؤثر است اقتدار معلم در این روش کاملاً محفوظ است و معلم در وضع و حفظ مقررات کلاس از این اقتدار بهره می جوید. 2. روش تعامل گرایانه در این روش، مشکلات کلاس پیامد طبیعی حضور دانش آموزان تلقی می شود، غیر منظره به نظر نمی رسد و مانند فعالیتهای حل مسئله در کلاس مورد توجه قرار میگیرد و حل و فصل می شود. روش غیر مداخله جویانه این روش حد وسط دو روش رفتارگرایانه و تعامل گرایانه است مداخله ی معلم در حل مشکلات کلاس بسیار اندک است. هدف اصلی در این روش ارتقای رشد فردی دانش آموزان و آزادی آنان است. معلمان در این روش با دانش آموزان خود رابطه ی مشاوره ای دارند و معلم در فعالیتهای کلاس نقشی حمایتی از دانش آموز دارد. این روش حداقل اقتدار را برای معلم در نظر میگیرد و به جای آن بیشتر به تقویت روابط میان معلم و دانش آموز تأکید دارد. به طور کلی نمیتوان گفت کدام روش کارآمدتر یا فاقد کارایی است روشی برای معلم کارآمد است که بهترین نتیجه را در کلاس درس او داشته باشد بنابراین معلم باید روشهای متعدد را در کلاس خود بیازماید و کارآمدترین را انتخاب کند. البته به صراحت میتوان گفت شمار معلمان که از نظر سبک یکی از روشهای مدیریت رفتارگرایانه یا تعامل گرایانه یا غیر مداخله جو را اعمال میکنند، اندک است. اکثر معلمان بدون این که از روش مدیریت کلاس درس خود آگاه باشند، ترکیبی از سه نوع مدیریت را مورد رد استفاده قرار می دهند این معلمان روش مدیریت صحیح و علمی و استاندارد را در هر لحظه از زمان تدریس خود به کار میگیرند و کلاس درس آنها همیشه فعال و زنده و پر از نشاط و انگیزه ی یادگیری است هرگنهن والسون، (۱۳۸۷). از زمانی که تعلیم و تربیت به وجود آمده است، معلمان به رفتار دانش آموزان توجه داشته اند. حتی سقراط شکایت داشت که دانشجویان او "عاشق تجملمند"، رفتارهای بدی دارند و به اولیای خود بی احترامی می کنند. بهبود کیفیت آموزش و پرورش علاوه بر اینکه وابسته به اهداف و محتوای آن است، تحت تأثیر روشهای وصول به آن اهداف و محتوا قرار دارد بررسی تأثیر روشها در بعضی از زمینه های آموزش و پرورش نسبت به زمینه های دیگر پیچیده تر و دشوارتر است که بررسی تأثیر روشهای تدریس بر یادگیری ارزشها و تغییر نگرشها از این جمله است (کازمی و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۳). از سوی دیگر فقط توضیح دادن، درس تدریس محسوب نمیشود و فقط گوش کردن به معنای یادگیری نیست و هدف از یادگیری به یادآوردن و یادگیری انفعالی نیست؛ بلکه فعال و خلاق بارآوردن دانش آموزان و کار گروهی است. متأسفانه در کشور ایران معلمان بیشتر از روشهای آموزش مستقیم به ویژه سخنرانی استفاده کنند اگرچه روش سخنرانی برای پاره ای از مطالب مفید است و میتوان با استفاده از آن اطلاعات جامعی را در مدت زمان کوتاه در اختیار گروه زیادی از دانش آموزان قرار داد؛ اما به دلیل نظم بیش از حد و انعطاف ناپذیر کردن

کلاس منفعل بودن دانش آموزان عدم پرورش خلاقیت، توجه ناکافی به رشد اجتماعی - عاطفی، تمرکز زیاد بر تکالیف مداد کاغذی یادگیری طوطی وار، عدم تعامل همکاری و بحث و گفتگوی معلم با دانش آموزان و دانش آموزان با یکدیگر مورد انتقاد قرار گرفته است (سیف (۱۳۹۲). برخلاف آموزش معلم محور در طراحی و آموزش دانش آموز محور تمرکز از معلم برداشته شده و متوجه دانش آموز میشود؛ یعنی دانش آموزان به کمک معلم مسئولیت درک و فهم یادگیری را بر عهده میگیرند و آنها به جای رقابت، یار و حامی همدیگر هستند (بیابانگرد، ۱۳۹۰). بنا به گفته اسلاوین (۲۰۱۱) یادگیری مشارکتی به عنوان روشی آموزشی است که در آن معلمان دانش آموزان خود را به گروههای کوچکی سازمان دهی میکنند تا دانش آموزان به کمک یکدیگر و با همفکری هم محتوای علمی را یاد بگیرند آموزش دانش آموز - محور، معلم ها را تشویق میکند که دانش آموزان را یاری دهند تا درک خود را فعالسازی کنند، تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر مهارتهای اجتماعی و..... هدفهای خود را تعیین و برای رسیدن به آنها برنامه ریزی کنند تفکر عمیق و خلاق داشته باشند یادگیری خود را پیگیری کنند برای مسائل زندگی روزمره راه حل هایی بیابند، اعتماد به نفس خود را افزایش دهند و هیجانانگیزان را کنترل کنند انگیزش درونی و تحمل دیدگاه های همکلاسی های خود را داشته باشند با دیگران از جمله با کسانی که از نظر فرهنگی و قومی با آنان تفاوت دارند به طور مؤثر همکاری کنند(سانتراک، ۲۰۰۸؛ ترجمه، سعیدی، عراقچی و دانش فر، ۱۳۹۳). روشهای دانش آموز - محور متنوع اند؛ یکی از روشهای فعال یادگیری که توجه صاحب نظران را به خود جلب کرده آموزش به کمک بحث گروهی است. بحث گروهی گفتگویی سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص است که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث است. در این روش معلم موضوع یا مسئله خاصی را مطرح می کند و دانش آموزان درباره آن به مطالعه، اندیشه بحث و اظهار نظر پرداخته و نتیجه می گیرند. دانش آموزان در ضمن مباحثه از اندیشه و نگرشهای خود با دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع میکنند آنها در اجرای صحیح بحث، گروهی باید توانایی سازماندهی عقاید و دیدگاههای خود تحمل انتقادات دیگران چه درست و نادرست و ارزیابی نظرهای مختلف را داشته باشند، شعبانی (۱۳۹۱) بحث گروهی به دو شیوه میتواند انجام گیرد؛ یک شیوه آن به صورت بحث کل کلاس و شیوه دیگر آن بحث در گروه های کوچک است. در بحث کل کلاس همه دانش آموزان کلاس در بحث شرکت میکنند و در بحث گروههای کوچک، معلم دانش آموزان را به گروه های سه یا چهار نفره تقسیم میکند و موضوعات بحث برانگیز را برای گروه ها مطرح کرده و دانش آموزان باید با همدیگر درباره موضوع مطرح شده به بحث و گفتگوی سنجیده بپردازند کلارک (۲۰۱۵). صاحب نظران چندین ویژگی کلیدی برای این روش برشمرده اند که عبارت اند از: ۱- در یک کلاس درس گفتگو محور، روابط قدرت انعطاف پذیر است، اختیارات به اشتراک گذاشته میشود و همه دانش آموزان فرصت برابری برای شرکت کردن در بحث دارند و آنها باید به حقوق دیگران احترام بگذارند شارپ و اسلینگر، ۱۹۹۵ به نقل از رزنستیکایا و همکاران، (۲۰۱۲). ۲- تدریس گفتگو محور متکی بر سؤلهای باز یا واگر است. هدف از طرح سؤالات واگرا، نه سنجش دانش آموزان و نه پاسخهای مورد نظر معلم به این سؤالات است؛ بلکه هدف، بالابردن درک دانش آموزان و معنی دار کردن یادگیری و توجه به روحیه مساوات طلبی در دادن پاسخ است. (رزنستیکایا و همکاران ۲۰۱۲). ۳- در این روش قدرت بیان فراگیر تقویت میشود و در نهایت تحمل و سعه صدر او در شنیدن نظرهای متفاوت بیشتر میشود و از طریق همکاری با دیگران مهارت های تعامل و تبادل نظر با دیگران را کسب می کند همچنین این روش باعث افزایش اعتماد به نفس و کاهش خجالت و کم رویی در فراگیران می شود. ۴- نقش اصلی معلم در روش بحث گروهی کمک به دانش آموزان در جهت تقویت استدلال است، برای رسیدن به این توانایی معلم میتواند از دانش آموزان بخواهد که هنگام گفتگو درباره سؤالات به قضاوت بپردازند، نه صرفاً به سؤالات جواب دهند گروهی، (۲۰۰۷). ویگوتسکی (۱۹۶۸) به عنوان یکی از مدافعان روش گفتگو محور معتقد است طرحواره های استدلالی و شیوه های تفکر با زبان در ارتباط اند که از طریق گفتگوی سنجیده تقویت می شود. عوامل مختلف فردی و محیطی بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیر میگذارند که شامل شیوه انتخاب و سازماندهی فعالیت و شیوه تدریس تنظیم اهداف واقع بینانه و مناسب انتخاب تکالیف مناسب برای یادگیری چگونگی تعامل معلم و فراگیر میزان مشارکت فراگیران و... است. بسیاری از این عوامل از طریق برنامه ریزی سازماندهی مناسب فعالیتها و مشارکت دادن فراگیران در تدریس و یادگیری قابل تغییر و اصلاح است (مقرب ناطقی و شریف زاده، ۱۳۹۲). بنابراین یکی از عوامل تولید کننده انگیزش و افزایش یادگیری نحوه تدریس است (اسلاوین، ۲۰۱۱). تحقیقات متعددی نشان داده اند روش تدریس بحث گروهی میتواند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را افزایش دهد. (گیبسون، ۲۰۰۰؛ اسلاوین، ۲۰۰۶؛ پالوک هامن و ویلسون، ۲۰۱۱)

نتیجه گیری: روش تدریس بحث گروهی موجب افزایش رغبت، علاقه و انگیزه دانش آموزان برای یادگیری میشود؛ زیرا در این روش کلاس از حالت خشک و معمول خارج میشود و به یک صحنه فعال و چالش برانگیز تبدیل میشود و تبادل نظر و طراوت ذهنی خاصی بین دانش آموزان ایجاد میشود که در موفقیت و یادگیری آنها بسیار مهم و با اهمیت است همسو با این نتیجه اسلاوین (۲۰۰۶) معتقد است که روش تدریس بحث گروهی میتواند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را افزایش دهد، به شرط آنکه دانش آموزان به خوبی آماده باشند و کار گروهی به درستی سازمان داده شده باشد. کلاس درس به عنوان یک سیستم اجتماعی محلی برای تعلیم و تربیت است. دانش آموزان به عنوان یک گروه اجتماعی دارای باورها، هنجارها و ارزشهای مشترکی هستند طوری که اصطلاحاً به آنان یک اجتماع کوچک میگویند اگر به ویژگیها خواستهها نیازها و باورهای این گروه اجتماعی در فرایند یاددهی - یادگیری توجه نشود و محیط آموزشی به نحو مطلوب مدیریت نگردد فعالیتهای آموزشی اثر بخشی و کارایی خود را از دست خواهد داد. (شعبانی، ۱۳۹۰) مدیریت کلاس درس همانند مدیریت سایر موقعیتهای اجتماعی مستلزم داشتن مهارت در کارکردهایی چون طراحی، سازماندهی رهبری، نظارت کنترل و ارزشیابی است توجه به این وظایف و انجام درست آن کلاس درس و محیط آموزشی را برای دانش آموزان مؤثر و لذت بخش خواهد کرد. بی تردید اثر بخش ترین نیرو در کلاس درس نسبت به سایر منابع انسانی معلم است که بینش و دانش او در زمینه مدیریت کلاس میتواند موجب تحول و تقویت کارکردهای نظام مدرسه گردیده محیط مدرسه را برای دانش آموزان جذاب و برانگیزانند سازد (شعبانی، ۱۳۹۰) از هر رویکردی که به مفهوم مدیریت کلاس درس نگریسته شود آن همانند سایر سیستمها مستلزم کارکردهایی چون برنامه ریزی، سازماندهی رهبری و ارزشیابی است (شعبانی، ۱۳۹۰) معلمان در فرایند یاددهی - یادگیری با مقوله های متفاوتی اعم از آموزشی و رفتاری مواجه می شوند. در مدیریت کلاسی باید مواردی را در نظر داشت از جمله تمایلات و نگرشهای معلمان در ارتباط با دانش آموزان تنوع و انعطاف پذیری معلمان در اجرای فعالیتهای آموزشی توجه به تفاوت های فردی یادگیرندگان و آگاهی معلمان نسبت به مقوله های رفتاری و روشهای کنترل و اصلاح و بهبود رفتار پیشنهاد میگردد که به منظور ایجاد فضای آموزشی مؤثرتر و مدیریت کلاسی با کیفیت در وهله ی اول معلمان آموزشهای لازم را در زمینه شناخت و اصلاح رفتار دریافت نمایند. همچنین از سوگیری و قضاوتهای سریع پیرامون فرد یا گروهی از دانش آموزان در قبال بروز رفتاری از دانش آموز پرهیز نموده و واکنشهای دانش آموزان را مبنای رفتار خود قرار ندهند و گرایشهای خود را نسبت به آنها کنترل نمایند و نیز در اجرای فعالیتهای آموزشی تنوع و انعطاف پذیری لازم را داشته باشند و جایگزینهای خوب و مؤثر را در قالب برنامه ریزیهای هدفمند تدارک ببینند.

منابع

- شعبانی حسن. (۱۳۹۰) مهارتهای آموزشی و پرورشی روشها و فنون تدریس ج ۱، تهران سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
- الفبای مدیریت کلاس درس (راهنمایی برای آموزش) - روبرت تی. تایر، مترجم: دکتر محمد رضا سرکارآرانی انتشارات مدرسه
- سهم معلم، شیوه معلم (نگاهی به حرفه مندیهای معلم) _ دکتر علی رؤف انتشارات آستان قدی رضوی
- ماهنامه پرورشی تربیت بهمن ماه ۱۳۸۰ استفاده از مقاله کیست معلم شایسته و کاردان؟ ترجمه الهام روشنایی، وزارت آموزش و پرورش
- ماهنامه آموزشی - پژوهشی رشد تکنولوژی آموزشی اسفند ماه ۸۰-۷۹ استفاده از مقاله مدیریت کلاس ترجمه توحید صیامی دفتر انتشارات کمک آموزشی
- ماهنامه آموزشی - پژوهشی رشد تکنولوژی آموزشی آبان ماه ۸۰-۷۹، استفاده از مقاله مدیریت کلاس درس از امان الله صفوی، دفتر انتشارات کمک آموزشی
- تونی، نورعلی یوسفی، رضا. (۱۳۹۲). مقایسه تأثیر روش تدریس مشارکتی مبتنی بر بحث گروهی و روش تدریس توضیحی برمبنای کنترل مستقیم در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۴۸، ۵۶-۶۴.

حدادیان، کاووس. (۱۳۹۴). تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر مهارتهای اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در درس دانش خانواده پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد مرودشت.

رحیمی غیائی، سمیرا. (۱۳۹۱). تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر پیشرفت تحصیلی درس علوم اجتماعی و خلاقیت دانش آموزان دختر پایه دوم راهنمایی شهر داراب سال تحصیلی ۱۳۹۲ - ۱۳۹۱ پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت. رشیدزاده، عبدالله فتحی، آذر، اسکندر، هاشمی تورج. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر آموزش ابراز وجود بر مؤلفه های مهارتهای اجتماعی دانش آموزان دختر مقطع پیش دانشگاهی فصلنامه مطالعات روان شناسی تربیتی، ۸(۱۳)، ۵۷-۷۲.

سانتراک جان دبلیو (۲۰۰۸) روان شناسی تربیتی ترجمه شاهده سعیدی، مهشید عراقچی، حسین دانش فر. (۱۳۹۳). تهران: رسا.

Altun, S. (2017). The effect of cooperative learning on students' achievement and views on the science and technology course. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 7(3), 451-468

Benek-Rivera, J., & Mathews, V. E. (2004). Active learning with jeopardy: Students ask the questions. *Journal of Management Education*, 28, 104-118

Berkson, L. (1993). Problem based learning: Have the expectations been met? *Academic Medicine*, 68(10), 79-88

Bonwell, C., C.; Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington, DC: George Washington University Press

Boyer, E. (1990). *Scholarship reconsidered*. New York: The Carnegie foundation for the Advancement of Teaching

Ayse Caner, H; Tertemiz (Isik), N. (*). Beliefs, attitudes and classroom management: A study on prospective teachers. *Procedia social and behavioral sciences*. Vol. 4, pp: 100_160

Djigic G; Stojiljkovic, S. (1). Protocol for classroom management styles assessment designing. *Procedia- social and behavioral science*. Vol . pp: 10. VE

Djigic G; Stojiljkovic, S (Y). Classroom management styles, classroom climate and school achievement. *Procedia- social and behavioral science*. Vol. 1, pp: ^19- AY